

Pradžia>Teisės aktai ir Teismo praktika>Nacionalinės teisės aktai

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba ([len](#)) neseniai atlikta pakeitimų.

anglų

Puslapį jūs pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Swipe to change

Nacionalinės teisės aktai**Anglija ir Velsas**

Šiame puslapyje pateikiama informacija apie įstatymus bei teisės aktų bazes, susijusias su Jungtinės Karalystės teisės sistema, ypatingą dėmesį skiriant Anglijos ir Velso jurisdikcijai.

Oficialaus vertimo rodoma kalba nėra.

Čia galite susipažinti su šio teksto vertimu, atliktu mašininio vertimo priemone. Turėkite omenyje, kad jis skirtas tik padėti suprasti tekstą. Šio puslapio savininkas nepisima jokios atsakomybės dėl šio mašininio vertimo priemone išversto teksto kokybės.

-----lietuvių-----bulgarųispanųčekųdanųvokiečiųęstųgraikųprancūzųkroatųitalųlatviųvengrųmaltiečiųnyderlandųlenkų
portugalųrumunųslovakųslovėnųsuomiųšvedų

Teisės šaltiniai

Pagrindiniai teisės šaltiniai Jungtinės Karalystės Anglijos ir Velso jurisdikcijoje yra šie:

pirminės teisės aktai – **Jungtinės Karalystės parlamento priimti aktai**, **Nacionalinės Velso Asamblėjos priimti aktai** ir **Nacionalinės Velso Asamblėjos patvirtintos priemonės**;

Europos Sąjungos teisė;

antrinės teisės aktai (poįstatyminiai aktai) – Monarcho, Jungtinės Karalystės vyriausybės, Velso Asamblėjos vyriausybės ar kitos valdžios institucijos priimti **įstatymų lydimieji teisės aktai**. Kai kurie kiti antrinės teisės aktai taip pat gali būti priimami **administracinių potvarkių** forma;

bendroji teisė, įtvirtinta teismo sprendimais.

Įvairių rūšių teisinių priemonių aprašas

Pirminės teisės aktus (parlamento aktus) priima JK parlamentas, įsikūręs Londone, ir jie gali būti taikomi visoje Jungtinėje Karalystėje arba bet kurioje jos dalyje. Nacionalinė Velso Asamblėja gali priimti aktus, susijusius su 20 sričių, dėl kurių jai suteikti įgaliojimai ir kurios išvardytos 7-ajame priede prie **2006 m. akto dėl Velso vyriausybės**. Monarchas taip pat gali, remdamasis karališkąja prerogatyva, priimti kitus teisės aktus, pavyzdžiui, Tarybos potvarkius, pareiškimus, monarcho leidimus, monarcho nurodymus, nuostatus ir viešus teisės suteikimo raštus.

Antrinės teisės aktai priimami pagal įgaliojimus, suteiktus Jos Didenybės Tarybos arba jos įstatymu arba ministro, departamento (ministerijos), Velso ministru ar kitos institucijos ar asmens. Tai vadinamoji deleguotoji arba antrinė teisėkūra, o įgaliojimus suteikiantis įstatymas vadinamas galias ar įgaliojimus suteikiančiu arba pagrindiniu aktu. Antrinės teisės aktai gali būti vadinami įvairiai, pavyzdžiui, Tarybos potvarkiais, nuostatais ar taisyklėmis, o visi apskritai jie gali būti vadinami įstatymų lydimaisiais teisės aktais ar įstatymų lydimosiomis normomis.

1999 m. liepos mėn. tam tikrus teisės aktų priėmimo įgaliojimus JK parlamentas perdavė Nacionalinei Velso Asamblėjai, įsikūrusiai Kardife. Asamblėjai buvo suteikti įgaliojimai priimti įstatymų lydimuosius teisės aktus, skirtus Velsui, tačiau pirminės teisės aktai dėl Velso reikalų ir toliau buvo tvirtinami JK parlamente. Remiantis **2006 m. aktu dėl Velso vyriausybės**, Asamblėjai suteikta teisė tvirtinti priemones (pirminės teisės aktus) dėl Velso reikalų, kurių atžvilgiu JK parlamentas patvirtino teisėkūros kompetenciją reglamentuojančius potvarkius, į kurių taikymo sritį patenka akte nurodyti dalykai. Tačiau, kad priemonės įgytų įstatymo galią, jos turi būti teikiamos Monarcho Tarybai patvirtinti. Asamblėja atsakinga, be kita ko, už ekonominio vystymosi, švietimo, aplinkos, sveikatos priežiūros, būsto, turizmo ir transporto klausimus. Tačiau į jos atsakomybės sritį nepatenka civilinė ar baudžiamoji teisė. Velso teisės aktai, priimti Asamblėjos ir Velso ministrų kabineto (Velso Asamblėjos vyriausybės) skelbiami anglų ir valų kalbomis.

Įgaliojimai JK vardu sudaryti **tarptautines sutartis**, karališkąja prerogatyva suteikti monarchui, kuris tarptautines sutartis sudaro JK vyriausybės teikimu. Šiuo metu JK parlamentas neatlieka jokio oficialaus vaidmens sudarant sutartis, tačiau kai dėl sutarties reikalingi JK teisės aktų pakeitimai arba viešosios lėšos, parlamentas balsuoja dėl to pagal įprastinę procedūrą. Visoms ES sutartims įgyvendinti būtina priimti tam tikrus JK teisės aktus, todėl jos taip pat svarstomos parlamente. Įsigaliojus 2010 m. Konstitucinių reformų ir valdymo aktui sutartis galės būti ratifikuota, tik jeigu a) ministras sutarties kopiją pirmiausia pateikė Parlamentui, b) sutartis buvo paskelbta ir c) per 21 posėdžiavimo dieną nė vienas iš Parlamento Rūmų nepriėmė sprendimo, kad sutartis neturėtų būti ratifikuota.

Teisės normų hierarchija

Jeigu atsiranda prieštaravimų tarp atskirų teisės šaltinių, pagrindinė vieta tokiems prieštaravimams spręsti yra teismas. Ginčai dėl teisės aktų aiškinimo taip pat gali būti sprendžiami teismuose. Kadangi, Jungtinė Karalystė neturi rašytinės konstitucijos, todėl parlamento priimtų aktų negalima ginčyti teisme remiantis jų neatitikimu konstitucijai. Remiantis **parlamento suvereniteto konstitucine doktrina**, JK parlamentas yra pagrindinė įstatymų leidžiamoji institucija – jis gali priimti ir panaikinti bet kokią įstatymą ir jokia kita institucija negali panaikinti parlamento priimto akto ar ginčyti jo teisėtumo.

Tačiau parlamento suvereniteto doktrina ribojama dėl JK narystės Europos Sąjungoje. Remiantis 1972 m. aktu dėl Europos Bendrijų, Europos Sąjungos teisė yra Anglijos ir Velso (taip pat Škotijos ir Šiaurės Airijos) teisės dalis. Nacionalinės teisės aktai, kiek tai įmanoma, turi būti išaiškinami taip, kad neprieštarėtų ES teisei.

1998 m. aktu dėl žmogaus teisių, kuriuo Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija perkelta į JK teisę, teismams suteikta dar viena galimybė ginčyti parlamento patvirtintus aktus. Nacionalinės teisės aktai, kiek tai įmanoma, turi būti aiškinami nepažeidžiant Konvencija saugomų teisių.

Teismų sprendimai, ypač apeliacinių **teismų sprendimai**, yra svarbūs plėtojant teisę. Teismai ne tik priima autoritetingus sprendimus dėl teisės aktų išaiškinimo, bet taip pat formuoja bendrosios teisės, kuri grindžiama teismo sprendimais ankstesnėse bylose (teismų praktika), pagrindą.

Nustatant, kokių teismų sprendimai yra privalomi kokiems teismams, vadovaujamosi principu, kad teismui privalomi ankstesni aukštesnio teismo sprendimai. Europos Sąjungos teisės klausimais aukščiausioji institucija, kurios sprendimais vadovaujamosi, yra **Europos Teisingumo Teismas**. Iki 2009 m. spalio 1 d., kai pradėjo veikti Aukščiausiasis Teismas, Jungtinės Karalystės Aukščiausiojo Teismo funkciją atliko penki Lordų Rūmų lordai teisėjai. Tuo metu savo pareigas ėję lordai teisėjai tapo pirmaisiais Aukščiausiojo Teismo teisėjais, o vyriausiasis lordas teisėjas – Teismo pirmininku.

Institucinė sąranga

Už teisės normų priėmimą ir už sprendimų priėmimo procesą atsakingos institucijos

Pirminės teisės aktus priima Londone esantis **Jungtinės Karalystės parlamentas**. Kad pasiūlytas **akto projektas** (*Bill*) taptų parlamento priimtu aktu, jį turi patvirtinti abejį parlamento rūmai: Bendruomenių Rūmai ir Lordų Rūmai. Abejuose rūmuose įgyvendinami šie teisės akto priėmimo etapai:

pirmasis svarstymas (oficialus akto projekto pristatymas be debatų),

antrasis svarstymas (bendrieji debatai),

komitetų etapas (išsamus nagrinėjimas, debatai ir pataisos. Bendruomenių Rūmuose šis etapas paprastai įgyvendinamas viešame akto projekto komitete),

pranešimo etapas (galimybė pateikti papildomas pataisas),

trečiasis svarstymas (paskutinė debatų galimybė; pataisos galimos Lordų Rūmuose).

Kai akto projektas patvirtinamas abejuose rūmuose, jis grąžinamas pirmiesiems (jį pateikusiems) rūmams, kad būtų apsvaistytos antrųjų rūmų pataisos.

Abeji rūmai privalo pritari galutiniam akto projekto tekstui. Akto projektas gali net keletą kartų keliauti iš vieno rūmų į kitus, kol galiausiai susitariama dėl kiekvieno akto projekto žodžio. Kai tai įvyksta, akto projektą galima pateikti karališkajam pritarimui.

Pirminės teisės aktus gali priimti ir **Nacionalinė Velso Asamblėja**. Kad akto projektas taptų Asamblėjos aktu, jį turi svarstyti ir priimti Asamblėja, o monarchas turi suteikti jam karališkąjį pritarimą. Asamblėjos aktas – tai įstatymas, Velse vykdytinas visose srityse, kurioms jis taikomas.

Paprastai įgyvendinami keturi Vyriausybės akto projekto svarstymo Asamblėjoje etapai:

1 etapas. Komiteto (ar komitetų) atliekamas bendrųjų akto projekto arba priemonės principų vertinimas ir Asamblėjos pritarimas šiems bendriesiems principams.

2 etapas. Išsamus akto projekto arba priemonės ir Asamblėjos narių pasiūlytų pataisų svarstymas komitete.

3 etapas. Išsamus akto projekto arba priemonės ir Asamblėjos narių pasiūlytų pataisų svarstymas Asamblėjoje. Asamblėjos pirmininkas nusprendžia, kurios pataisos bus svarstomos Asamblėjoje.

4 etapas. Balsavimas Asamblėjoje dėl galutinio akto projekto arba priemonės teksto.

Akto projektas, perėjęs visus priėmimo etapus JK parlamente arba Velso Asamblėjoje, siunčiamas monarchui, kad šis suteiktų jam **karališkąjį pritarimą**; po to akto projektas tampa priimtu **aktu**. Nacionalinės Velso Asamblėjos priimtos priemonės turi būti teikiamos Karalienės Tarybai patvirtinti.

Pirminės teisės aktus paprastai galima pakeisti ar panaikinti tik naujais pirminės teisės aktais. Vis dėlto esama išimčių, kai pakeitimus galima atlikti arba aktus panaikinti įstatymo lydimaisiais teisės aktais. Taip būna ES įsipareigojimus įgyvendinančių teisės aktų atveju, taip pat teisėkūros reformos aktų, kuriais mažinama ar panaikinama reguliavimo našta, atveju. Tačiau tokius potvarkius, prieš juos priimant, savo nutarimais būtinai turi patvirtinti abejį parlamento rūmai.

Pirminės teisės aktai įsigalioja remiantis akte ar priemonėje esančiomis **nuostatomis dėl įsigaliojimo**. Įstatyme ar priemonėje gali būti nurodyta konkreči įsigaliojimo data. Tai gali būti iškart po to, kai suteikiamas karališkasis pritarimas, konkrečių nurodytą dieną (paprastai praėjus bent dviem mėnesiams po karališkojo pritarimo) arba dieną, kurią turi nurodyti ministras arba departamentas paskelbdamas potvarkį dėl įsigaliojimo datos (įstatymo lydimasis teisės aktas). Atskiroms akto nuostatomis gali būti nurodomos skirtingos įsigaliojimo datos.

Bet kurio antrinės teisės akto įsigaliojimo data paprastai nurodoma pačiame akte. Išimties tvarka aktas gali įsigalioti, kai apie tai paskelbiama oficialiajame leidinyje („The London Gazette“).

Teisinių duomenų bazės

Interneto svetainė Legislation.gov.uk, kurią administruoja Nacionalinis archyvas, yra oficialioji JK teisės aktų duomenų bazė.

Interneto svetainėje Legislation.gov.uk galima susipažinti su JK teisės aktais, apimančiais visas jurisdikcijas (Anglijos, Škotijos, Velso ir Šiaurės Airijos).

Interneto svetainėje galima rasti visus bendruosius teisės aktus nuo 1988 m., didžiąją dalį iki 1988 m. priimtų pirminės teisės aktų (tiek pirminės redakcijos, tiek redakcijas su pataisomis) ir daug nuo 1948 m. priimtų ir tebegaliojančių antrinės teisės aktų.

Paskutinis naujinimas: 05/06/2017

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.